

Tajemství času a vesmíru

Tato kniha je další z oblíbené edice záhad, kterou vydává nakladatelství Gemini. Zabývá se časem jak z hlediska filozofického, tak i vědeckého a zkoumá jeho plynutí z lidské perspektivy.

Kniha má vynikající grafickou úpravu. Uvnitř je členěna na 4 hlavní kapitoly a několik esejí, které texty kapitol vhodně doplňují. Dojem ze čtení násobí množstvím nádherných fotografií a obrázků.

Za jedno z nejlepších míst knihy považují první esej, "Posvátné brány světa". Pohledy na svět různých náboženství jsou doprovázeny krásnými snímky. Kapitola I - "Mýtický čas a kosmický řád" pojednává o vývoji lidských představ o čase a vesmíru, není podrobná, spíše vybírá z množství filozofií a kosmologií minulosti to nejzajímavější. Ti, kdo mají vztah k matematice, si určitě rádi přečtou esej "Setkání mýtu a vědy", kde jsou odhaleny základní principy pythagorejské filozofie.

Pro astronomy bude určitě nejzajímavější kapitola V. - "Nové obzory vědy". Je v ní poutavým způsobem komentován vývoj astronomie a fyziky, od dob Koperníkových až k nejnovějším kvantovým teoriím. Pro snílky, a nejen pro ně je určena esej "Způsoby cestování časem", kde se cestuje nejen časem, ale i prostorem - vesmírem v kosmické lodi, skrze černé, bílé a červí díry a v blízkosti singularit.

Kapitola III, "Lidská perspektiva", je určena k zamyšlení. Možná i k pochopení dobře známé věci : okamžiků v životě, kdy čas letí tak rychle, že se ani nestačíme vzpamatovat, a chvíle, které se naopak zdají nekonečné. Poslední kapitola "Neobvyklé časy, neobvyklá místa" je clarkovsky laděná, proto si ji nejraději přečtou fanoušci záhad, parapsychologie, proutkaření a dalších věcí "mezi nebem a zemí". Zde mě zaujaly "Pozoruhodné úvahy o dvojrozměrném světě" viktoriánského profesora E. A. Abbotta, který koncem minulého století vydal román "Flatland : A Romance of Many Dimensions" (Plochá země - Romance mnoha rozměrů). Výňatky

z románu, který bych klidně označila jako science fiction, kritizující tehdejší omezenou společnost, mají i dnes co říct.

Kniha se mi líbila čtenářsky i graficky, její pojetí je originální. Doporučila bych ji každému, kdo se alespoň trochu zajímá o svět, čas a vesmír.

Nakladatelství GEMINI 1994, z anglického originálu (Janet Cave, Time and Space, Time-Life Books, Amsterdam 1989) překlad E. Housková, P. Povejšilová, 146 stran, cena neuvedena.

Michaela Kryšková

Francoise Balibarová Einstein, radost z myšlení

Je to zajímavá a čtivá knížka, jejíž autorkou je francouzská profesorka fyziky. Tato publikace je populárně vědecká - provází čtenáře Einsteinovým životem a ukazuje vývoj fyziky ve 20. století. Einsteinova životní dráha zde slouží jako vodítko k výkladu dobových poměrů a událostí, na jejichž pozadí vznikaly odvážné teorie moderní fyziky : speciální a obecná relativita a kvantová teorie.

Knižka obsahuje řadu fotografií z Einsteinova života. Výklad fyzikálních pojmů doprovází spousta barevných obrázků. Zvyšuje se tak poutavost a srozumitelnost textu.

Autorka nezachází příliš do podrobností, přináší spíše nástin událostí provázejících život největšího z fyziků. Neunavuje čtenáře podrobnými rozbory termínů a pojednáními.

Výklad pojmů ze speciální a obecné relativity je však poněkud těžkopádný, je užito nevhodných analogií (alespoň ve srovnání s Hawkingem, Weinbergem... i mnoha českými popularizátory vědy). "Stručná historie času" Stephena Hawkinga má obrázků mnohem méně a přitom je více srozumitelná.

Rozsah publikace neposkytuje dostatečný prostor pro plné vysvětlení všech zmíněných fyzikálních skutečností. Některé nejsou řádně vysvětleny, jiné jsou jen uvedeny a předloženy čtenáři jako hotová věc.

Mám dojem, že autorce šlo přede-

vším o podnícení čtenáře, aby se začal hlouběji zajímat o zde načrtnuté problémy. Napovídá tomu i seznam literatury vyšlé k tématu v češtině a slovenštině, který obsahuje i odborné publikace.

Přesto je čtení poutavé (asi hlavně pro nezasvěceného čtenáře), snad svoji "tajuplností". Velmi pěkná je celá kapitola VI - "Starý osamělý muž". Koncové pasáže kapitoly VII - "Einsteinův odkaz" se zabývají relativitou v astronomii a astrofyzice; jsou věnovány kvasarům, pulsarům, gravitačním vlnám a černým díram. Vše umocňuje výborná grafická úprava textu a obrázků.

Jedním ze světlých míst výkladu relativity je "relativita jako záležitost perspektivy" (str. 48).

Neodpustím si jeden výňatek : "...musíme obdivovat vynikající duchovní sílu mladého Einsteina. Jen si představme, jaký účinek by na šestadvacetiletého adepta vědy mohl mít fakt, že úplně sám a s tak udivující lehkostí řeší problémy, nad nimiž ztrácejí naději mnohem zkušenější než on."

Nakladatelství Slovart 1995, překlad PhDr. Jaroslav Tichý, 144 stran, 159,- Kč.

Michaela Kryšková

ASTROPIS S DISKETOU

Vážení čtenáři, příkládání disket k Astropisu se již stalo samozřejmostí. Pro číslo je 2/96 je tedy pro Vás opět připravena jedna disketa:

Disk #3 - Astronomické animace. Výběr 3-4 animací z bohaté nabídky astronomických animací ve formátu mpeg.

Pokud máte o disketu zájem, pište na adresu: ASTROPIS, c/o Marek Pelinka, Štefánikova hvězdárna, Petřín 205, 118 46 Praha 1. Nebo na e-mail: xpelinka@cs.felk.cvut.cz.